

современных условиях силами одних подразделений милиции общественной безопасности невозможно. В этих условиях органы внутренних дел стали остро нуждаться в привлечении для решения поставленных перед ними задач

возможностей негосударственного сектора безопасности. В Украине данное направление только начинает свое развитие и, с нашей точки зрения, ему нужно уделять особое внимание.

Федчишин Сергій Анатолійович

*к.ю.н., асистент кафедри адміністративного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(Україна, м.Харків)*

ПРИВАТНІ КОМПАНІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЗАКОРДОННИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ УСТАНОВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Закордонні дипломатичні установи України здатні повноцінно функціонувати лише в безпечних умовах, що є обов'язковою передумовою та необхідною гарантією їх ефективної діяльності. З огляду на збільшення кількості посягань на закордонні дипломатичні установи України, а також погроз їх вчинення (за матеріалами ЗМІ – більше десяти за останні п'ять років) важливого значення набуває вдосконалення системи забезпечення безпеки дипломатичних установ, дослідження її організаційно-правових засад. Поряд з іншим заслуговує на увагу зарубіжний досвід у сфері використання приватних компаній при забезпеченні безпеки дипломатичних установ, визначення його переваг і недоліків, з'ясування доцільності і можливості застосування в Україні.

Пропозиція приватних охоронних послуг для дипломатичних установ була і залишається стабільно високою як на вітчизняному, так і на міжнародному ринку охоронних послуг. Низка міжнародних компаній, у тому числі й ті, що мають представництва в Україні, вже тривалий час спеціалізуються на забезпеченні безпеки дипломатичних установ («Academi», «DynCorp International», «G4SGovernment Solutions», «Securitas Security Services», «Top Guard Security», «Triple Canopy» та ін.). Приватні

компанії пропонують досить широкий перелік послуг: забезпечення збройної охорони співробітників та будівлі дипломатичної установи, транспорту та іншого майна (у державах, в яких законодавчо дозволено застосовувати зброю приватним охоронцям), патрулювання території, відеоспостереження, перевірка та пропуск відвідувачів до приміщення установи, перевірка пошти та інших речей, що надходять до установи, навчання персоналу з питань безпеки, медичне обслуговування та ін.

Зокрема, міжнародна компанія «SecuritasSecurityServices» вже є традиційним постачальником охоронних послуг для дипломатичних установ низки іноземних держав (Австрії, Канади, США та ін.) та представництв деяких міжнародних організацій. Близько 27 % персоналу цієї компанії задіяні саме у напрямку дипломатичної безпеки («SecuritasDiplomaticServices»). Компанією проводиться комплексна підготовка персоналу відповідно до сучасних вимог безпеки дипломатичних установ, систематичне підвищення їх кваліфікації, новітнє технічне забезпечення з метою ефективного виконання поставлених завдань як у мирний час, так і в період надзвичайних обставин (військових конфліктів, політичних криз тощо). Поряд

з іншим, за ініціативи та сприяння компанії «SecuritasSecurityServices» разом з видавництвом «DiplomaticWorld», починаючи з 2006 року, проводяться широкомасштабні міжнародні конференції з питань дипломатичної безпеки, за участю як приватних компаній, так і урядових організацій (2.06.2009 р. в Брюсселі, 11.05.2010 р. в Тервюрені та ін.).

Водночас, слід зазначити, що використання послуг приватних компаній при забезпеченні безпеки дипломатичних установ безумовно не є серед держав світу загальноприйнятою практикою. Аналіз законодавства іноземних держав, офіційних звітів їх органів влади, наукових праць та інших матеріалів, на нашу думку, дозволяє виділити два основні, певною мірою умовні підходи, які за сучасних умов склались серед держав світу залежно від використання ними приватних компаній при забезпеченні безпеки дипломатичних установ. Перший підхід, умовна назва – «традиційний», полягає у тому, що безпеку закордонних дипломатичних установ забезпечують правоохоронні органи, уповноважені на те законом, поряд із існуючою потенційною можливістю використання послуг охорони приватних компаній. Цей підхід набув поширення в пострадянських державах (Білорусі, Російській Федерації та ін.), безпеку дипломатичних установ яких забезпечують правоохоронні органи, у тому числі спецслужби. Наприклад, закордонні дипломатичні установи Росії за сучасних умов охороняють військовослужбовці Прикордонної служби ФСБ Російської Федерації, проте за необхідності, при виникненні надзвичайних обставин (зокрема, в Іраку, Лівії та ін.) вони підсилюються засобами безпеки спеціального призначення, зокрема за наявною інформацією із публікацій – військовослужбовцями спецпідрозділу «Заслон» Служби зовнішньої розвідки Російської Федерації. У свою чергу, за словами Міністра закордонних справ Росії, в перші роки незалежності Росії її дипломатичні установи в багатьох іноземних державах, особливо в невеликих, охоронялись

цивільними неозброєними комендантами, які виконували свої функції на договірній основі.

Другий підхід, умовна назва – «інноваційний», застосовується у Великобританії, Канаді, США, Японії та інших країнах. Він зводиться до аутсорсингу у сфері дипломатичної безпеки (англ. «outsourcing», скорочення від «outer-source-using» – використання зовнішнього джерела або ресурсу). Під останнім розуміють повну або часткову передачу функцій управління системою забезпечення безпеки дипломатичних установ на певний період зовнішньому виконавцю – приватній компанії, яка має забезпечити належну якість послуг.

Прикладом найбільшого розвитку аутсорсингу у сфері дипломатичної безпеки є США. Більше 2/3 охоронців дипломатичних установ США сьогодні є представниками приватного сектору. Взаємодія США та приватних компаній у забезпеченні безпеки дипломатичних установ здійснюється на таких засадах: (а) контрактна оплатна основа; (б) диференційованість – використання послуг одночасно декількох компаній, які мають міжнародну мережу; (в) гнучкість – можливість використання приватних компаній як в США, так і за кордоном, наявні кадрові резерви; (в) субсидіарний, підсилюючий характер – приватні компанії використовуються не замість, а на підсилення державних суб'єктів забезпечення безпеки дипломатичних установ (Бюро дипломатичної безпеки Держдепартаменту, ЦРУ, морської піхоти Військово-Морських Сил США та ін.); (г) підконтрольність – держава залишає за собою право спрямування, координації та контролю діяльності приватних компаній, що реалізується офіцером безпеки (RegionalSecurityOfficer) або агентом Бюро дипломатичної безпеки Держдепартаменту (DSSpecialAgentinCharge) у країні перебування установи США; (д) частковий характер аутсорсингу – приватні компанії виконують різні функції із забезпечення безпеки дипломатичних установ, однак певні функції безпеки традиційно

залишаються у компетенції спецслужб США.

Якщо ж поставити завдання визначити підхід, який застосовується за сучасних умов в Україні, то доходимо висновку про практичну поширеність саме «традиційного» підходу. Завдання та функції із забезпечення безпеки закордонних дипломатичних установ України відповідно до законодавства покладаються на Міністерство закордонних справ, Державну прикордонну службу, Службу безпеки, Службу зовнішньої розвідки України та ін. У свою чергу, підкреслимо, що у матеріалах вітчизняних ЗМІ вже проголошувались ініціативи щодо доцільності застосування ресурсів приватного сектору безпеки.

На нашу думку, використання приватних компаній в якості підсилюючих сил забезпечення безпеки вітчизняних закордонних дипломатичних установ за певних умов можна було б визнати можливим напрямком вдосконалення системи забезпечення безпеки цих установ. Проте, на сучасному етапі розвитку України реалізація відповідних ініціатив може видатись досить складною або ж взагалі неможливою. Насамперед, це пояснюється високою вартістю послуг відповідних приватних компаній безпеки та тим складним фінансово-економічним становищем, в якому продовжує існувати сьогодні МЗС України.

Для наочності проведемо деякі розрахунки, де в якості вихідного параметру візьмемо порівняно не високу вартість послуг із цілодобової охорони дипломатичної установи, що пропонується компанією «TopGuardSecurity», а саме 16000 грн. на місяць. Так, аналіз законів України «Про Державний бюджет України» за 2009-2013 рр. свідчить, що за останні 5 років на функціонування закордонних дипломатичних установ України виділялось щороку у середньому 880597, 56 тис. грн., а в розрахунку на одну закордонну дипломатичну установу у середньому близько 7591,4 тис. грн. на рік. Водночас, вартість цілодобової приватної охорони для однієї дипломатичної

установи становила б 192 тис. грн. на рік, тобто всього близько 2,5 % її бюджету в рік. Проте, виділення і цієї суми, як вбачається, було б проблематичним з огляду на те, що коштів, які у 2009-2013 рр. виділялись закордонним дипломатичним установам, останнім відверто не вистачало. Зокрема, у зазначений період неодноразово фіксувались випадки відсутності у закордонних дипломатичних установ коштів на оплату оренди їх приміщень, проведення робочих поїздок, придбання пального для транспорту, канцелярських засобів, преси. Відомі низка випадків відключення за несплату електроенергії, Інтернету та телефонного зв'язку в цих установах тощо. Фінансово-економічна ситуація в МЗС України не стала кращою і в 2014 р., адже і сьогодні продовжується режим жорсткої економії, проголошено урядові ініціативи щодо скорочення на 10 % штату міністерств, обговорюється питання переселення співробітників дипломатичних установ у дешевше житло або ж навіть створення дипломатичних «комуналок», скасування медичного страхування, зменшення кількості телефонних ліній, скорочення витрат на проведення поїздок та зустрічей, придбання преси, канцелярських засобів тощо.

Підсумовуючи, слід підкреслити важливість вивчення досвіду іноземних держав із забезпечення безпеки дипломатичних установ, використання ними послуг приватного сектору безпеки. Деяким державам світу завдяки приватним компаніям вдалося підвищити ефективність реалізації завдань із забезпечення безпеки персоналу та майна дипломатичних установ. При цьому, інші країни для виконання відповідних завдань продовжують традиційно використовувати сили і засоби державних органів. На нашу думку, приватні компанії є тим, хоч не використовуваним сьогодні, проте потенційно існуючим ресурсом, залучення до якого може значно сприяти вдосконаленню системи забезпечення безпеки закордонних дипломатичних установ України. Однак, на шляху

використання України послуг відповідних приватних компаній існує ряд ризиків та перешкод, які насамперед пов'язані із сучасними фінансово-економічними труднощами дипломатичної служби. У зв'язку з цим приватні компанії

безпеки розглядаються як важливий, проте перспективний ресурс вдосконалення системи забезпечення безпеки дипломатичних установ України, до якого за певних умов можна було б звернутися МЗС України в майбутньому.

Фролова Олена Григорівна

доктор юридичних наук, професор

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

(Україна, м.Харків)

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ТА СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ ЗАХИСТУ НАЙБІЛЬШ ВАЖЛИВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ЇЇ ОБІГУ

Молода за історичними масштабами Українська держава, яка ще проходить один з найскладніших етапів свого розвитку та демократичної і правової розбудови, у тому числі й один з найскладніших етапів розбудови та зміцнення свого державного і недержавного секторів безпеки, не може залишатися осторонь процесів загальної всесвітньої інформатизації суспільства і формування єдиного світового інформаційного простору. Значною мірою і сам процес такої розбудови, і сам процес міжнародно-правового визнання нашої держави, стали у певному розумінні інформаційним проривом у загальносвітових інформаційних потоках в умовах різноманітних за змістом, цільовим спрямуванням і призначенням, масштабами, силою, потужністю та тривалістю інформаційних війн. Саме доведення до відома в першу чергу державних діячів, а потім і населення інших країн відомостей про існування України як суверенної і демократичної держави та про наші насущні потреби, насамперед, необхідність забезпечення цілісності, єдності і незалежності нашої держави, недоторканності нашої території і кордонів, забезпечення безпеки існування та прогресивного розвитку державного і недержавного сектору сприяли створенню позитивного міжнародного іміджу України. Все це обумовило і міжнародне визнання України як геополітичної реальності, і підтримку України не тільки

її власним населенням, але й іншими державами, їх населенням та міжнародним організаціями. Інформаційні фактори та інформаційна безпека виступили і продовжують виступати на практиці як частина національної безпеки, зокрема, й безпеки в державному і недержавному секторі та надзвичайно важливі чинники не тільки у внутрішньому загальнодержавному значенні, але й у всесвітньому визнанні України, як сучасної суверенної і демократичної держави, та відстоюванні її зовнішніх міждержавних інтересів.

Інформаційний суверенітет України - це, з одного боку, право держави на формування і здійснення національної інформаційної політики, та, з іншого боку, невід'ємне право людини і суспільства на самовизначення та участь у формуванні, розвитку і здійсненні національної інформаційної політики відповідно до Конституції, чинного законодавства України та міжнародного права в національному інформаційному просторі України. Об'єктами національного інформаційного простору є інформаційна продукція в усіх її різновидах, включаючи твори літератури і мистецтва, наукові праці, публічні виступи, використані в інформаційній діяльності, національні інформаційні ресурси, інформаційні послуги, організаційні та майнові функціональні елементи інформаційної інфраструктури тощо. Стаття 54 Закону «Про інформацію» підкреслює, що інформаційний суверенітет України